

Do zdaj sem govoril še le o prvotnih pismih (zapisnik, priloge etc.), ki bi imela biti podlaga pregledov; kako se imajo pregledi sami osnovati (tudi če prvotna pisma ne bi bila sestavljena po mojem predlogu) imam še povedati.

(Dalje prihodnjič).

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Posestnik z izvršilno zastavno pravico obremenjenega zemljišča, čegar izvršilna prodaja je uže odrejena, ni prost položitev aktorične kavcije.

Okrajno sodišče na Brdu je v pravdi Josipa in Marije L. proti Antoniji Z. in Antonu G. zahtevi tožencev, da morata tožitelja položiti aktorično kavcijo 80 gld., z odlokom z dne 7. decembra 1893, št. 6323 ugodilo iz sledečih razlogov:

Tožitelja sicer pravita, da ima Marija L. zemljišče vl. št. 110 kat. obč. B., ki je sodno cenjeno na 2700 gld.; toženca ugovarjata pa, da je to zemljišče čez vrednost zadolženo. Ker pa je z odlokom c. kr. okrajnega sodišča v R. z dne 23. septembra 1893, št. 6819 na to zemljišče uže dovoljena izvršilna prodaja za iztirjanje tirjatve kr. hranilnice v znesku 500 gld. in ker tožitelja nista dokazala, da je ta prodaja ustavljena niti s (samo ponudeno) predložitvijo zemljeknjiznega izpiska, da je zemljišče prosto drugih dolgov, se je njima naložila položitev aktorične kavcije.

Vsled rekurza tožiteljev je višje deželno sodišče v Gradcu z naredbo z dne 17. januarija 1894, št. 703 tožitelja položitev aktorične kavcije oprostilo iz razlogov:

Toženca ne oporekata, da ima Marija L. zemljišče cenjeno na 2700 gld., katero je po trditvi tožiteljev obremenjeno le s tirjatvama kr. hranilnic v znesku 500 gld. in Luke G. v znesku 1100 gld. Vsled vpeljave izvršbe pa še ni dognano, da je Marija L. popolnoma insolventna. Tožiteljica Marija L. ima omenjeno premoženje v provinciji in po § 406. o. s. r. je ne zadene strogi dokaz, da je zadostno imovita.

Na revizijski rekurz tožencev določilo je najvišje sodišče z naredbo z dne 28. marcija 1894, št. 3742 v smislu prvosodnega odloka, da imata tožitelja položiti aktorično kavcijo ali pa storiti prisego v smislu § 406. o. s. r. iz razlogov:

Iz tega, da ima Marija L. omenjeno zemljišče, še nikakor ne sledi, da je zadosti imovita, ker celo prizna, da je obremenjeno s tirjativami in se je dovolila uže njega izvršilna cenitev in prodaja in da je poleg kr. hranilnice tudi Luka G. vpeljal izvršilo. Vsled tega bi morala tožitelja dokazati, da se na zadevno zemljišče še sploh kaka tirjatev more zavarovati, česar pa nista storila in tudi nista predložila obljubljenega zemljeknjižnega izpiska.

Dr. S. Kraut.

b) K poglavju o pozivni tožbi.

V svoji pozivni tožbi de pr. 2. januarija 1892, št. 78 navaja tožitelj Janez J., da je lastnik travnika imenovanega »blek«, ki se razprostira tik občinskega pota, in da ima napeljano na ta travnik vodo iz jarka, zbirajočega vodo z občinskega pota. Ker se pa v zadnjem času tožiteljev sosed Janez H. hvalisa, češ, da mu pristojna do polovice vode iz cestnega jarka jednaka pravica kakor tožitelju, da ima torej pravico, odvajati polovico te vode na svoj travnik »oplat«, pozivlja ga tožitelj, naj vloži v 30 dneh tožbo, s kojo bi mogel dokazati svojo dozdevno pravico, ker bi se mu sicer zapovedalo o tej stvari večno molčanje. Tožba vročila se je tožencu dne 19. januarija 1892. l. z odlokom, »da naj dokaže v 30 dneh svojo dozdevno pravico.« Toženec ni vložil tekom 30 dnij nikake pozvane tožbe! Vložil je pa sub pr. 26. februarija 1892, št. 4159 — torej 8 dnij po preteku 30dnevnega roka — odgovor na pozivno tožbo. Tožitelj ni zapazil te zakasnitve, sicer pa tudi do takrat za inrotulovanje spisov prosil ni; repliciral je marveč in se je podal s tem v pravdo.

Po končanem rednem pismenem postopku in po dovršenem dokaznem stadiju zavrnilo je okrajno mestno del. sodišče v Ljubljani tožbeni zahtevek z rzsodbo z dne 24. julija 1893, št. 14505 iz le teh razlogov:

Tožitelj zahteva, naj se spozna, da je dolžan toženec dokazati v 30 dneh svojo dozdevno pravico do polovice vode, stekajoče se

z občinskega pota na tožiteljev travnik »blek«, pravico namreč odvajanja polovice te vode na toženčev travnik »oplat« — ker bi se mu sicer zaukazalo večno molčanje o tej stvari. Toženec je na to pozivno tožbo odgovarjal, tožitelj se je pa v to pravdo podal, — ne more se torej več opirati na tožbeni odlok z dne 5. januarija 1892, št. 78, s katerim se je tožencu le naložilo, da v 30 dneh pozvano tožbo vloži, ne pa tudi, da odgovarja in eventum na pozivno tožbo. Toženec oporekal je sploh, da se je hvalisal navedene pravice, trdil je pa tudi, da je počenši z l. 1878. vsako leto, kadar je potreboval, napravljaj ob cestnem jarku navedene občinske poti prekope tako, da se je polovica prepirne vode odtakala na njegov travnik »oplat«, polovica pa na tožiteljev travnik »blek« in da se je to godilo vsako leto do zadnjega časa. Tem okoliščinam oporekal je tožitelj, ker trdi uže v tožbi, da se ni le-ta voda nikdar odtekala na toženčev travnik »oplat«. Za razsojo te pravde je odločilen prvič dokaz hvalisanja in drugič dokaz, da je toženec v faktični posesti pravice odvajanja polovice prepirne vode. Prvi dokaz zadeva tožitelja, drugi pa toženca. Ako dokaže toženec, da je v posesti te pravice, je tožbo ipso facto zavrniti, kajti posestnika ni moči po smislu dvorn. dekr. z dne 15. januarija 1787, št. 621. lit. cc) z. j. z. pozvati, da dokaže pravoveljavnost svoje pravice tožbenim potom. V takem slučaju preostaja tožitelju zgolj pravica, da prisili nasprotnika s tožbo k odstopu posestne pravice. Z medsodbo z dne 29. septembra 1892, št. 17920 pripustili so se dokazi o navedenih odločilnih okolščinah; taisti dognali so se tudi. Ako se pretehtajo izpovedbe prič toženca, pride se do zaključka, da se je posrečil temu dokaz če prav ne izključne posestne pravice do prepirne vode, pa vsaj faktične sopesesti s tožiteljem. Priči Jakob A. in Janez M., ki sta nesumni, potrđita soglasno, da je prepirno vodo oni na svoj travnik napeljševal, kdor je preje prišel. To delal je tudi toženec J. H. od nekđaj in do zadnjega časa. S tem dokazani so navedeni pogoji po smislu §-a 137. o. s. r. Te izpovedbe podpirajo izjave priče Jere H., ki potrđi, da je bilo v »prejšnjih časih« tako, da je vodo vzal, kdor je preje prišel, nadalje tudi izpovedbe priče Janeza J. (očeta tožitelja), ki jednako potrđi, da je toženec Janez H. prepirno vodo za se jemal, seveda pristavi, da je to delal siloma in skrivaj; toda to nima v tej pravdi pomena, ker se gre zgolj za to, je-li toženec sploh v posesti, ne gledé na to, ali je

posest pravična, postavna in pristna. Tožbo je bilo torej zavrniti in je nerelevantno, posrečil se je li tožitelju dokaz o toženčevem hvalisanji, ali ne.

Višje deželno sodišče v Gradci potrdilo je z razsodbo z dne 15. novembra 1893, št. 10362 prvosodno razsodbo iz nastopnih

razlogov:

Iz pravnih spisov sledi, da ne gre za trajno tekočo vodo, ampak za vodo, ki se zbira na občinski cesti — torej na javnem ozemlju — iz atmosferske moče in ki se odpeljava v svrhu namakanja travnikov. Take vode so glasom §-a 4. lit. b) državnega vodnega zakona z dne 30. majnika 1869, št. 93. drž. zak. last zemljiškega posestnika. V predležem slučaju bilo bi torej sporno vodo smatrati kot javno vodo, oziroma kot občinsko blago. Le-to ni pa ovira, da bi si ne mogle privatne osebe gledé take vode pravice po smislu §-a 497 obč. drž. zak. pridobiti, takrat namreč, ko dopusti voda cestni prostor. Pravice te značijo se pravno kot služnosti in je brezdvomno, da si je moči pridobiti podobne služnosti kot zasebne pravice tudi na javnem blagu. Ker je gledé takih objektov vsled njih pravnega značaja lastninska pravica izključena, je povsem pravilno, da ne trdi tožitelj gledé prepirne vode lastninsko pravico ampak zgolj služnostno pravico. Trdi pa tožitelj, češ, da pristojna izključno le njemu pravica rabiti sporno vodo v svrhu boljšega obdelovanja travnika »blek« (zemljiška služnost). Določba §-a 66. o. s. r. ne razločuje, je-li pravica, koje se stranka hvalisa, osebna ali stvarna pravica; jasno je torej, da je tudi pri hvalisanji stvarne pravice pozivna tožba dopustna. Iz tega sledi na jedni strani, da je za razsojo predležčega spora, ker gre za zasebne pravice, sodišče jedino kompetentno, na drugi strani pa, da ne izključuje hvalisanje, ker zadeva stvarno pravico, pozivne tožbe. Tožitelj zahteva, naj dokaže toženec potom tožbe upravičenost do hvalisane pravice; po takem bi se značila pozvana tožba kot tožba po smislu §-a 523. obč. drž. zak., v koji bi seveda ne bil toženec kak lastnik služnega zemljišča, marveč drugi k taisti služnosti upravičenec. Pozvana tožba značila bi se torej kot »actio confessoria«; le-ta bila bi dopustna, čeprav govori § 523. obč. drž. zak. zgolj o lastniku služnega zemljišča, jasno je namreč, da jo je moči vgotoviti nasproti vsacemu, kdor zabranjuje posestnika služnostne pravice na izvajanji, torej

tudi nasproti soupravičencu in to tembolj, ker zamore glasom §-a 486. obč. drž. zak. jedno in isto zemljišče hkrati več osebam služiti in ker treba starejše pravice tretjega varovati. Iz teh razlogov ni moči dvomiti o upravičenosti predležeče pozivne tožbe. Omejena je pa jednaka tožba po jasnih določbah §-ov 323. in 324. obč. drž. zak. ter dvorn. dekr. z dne 15. januarija 1787, št. 621. lit. cc) z. j. z. v toliko, da ni moči posestnika prisiliti, da označi naslov svoje pravice in da dokaže upravičenost svoje posesti; v tak položaj bi pa pozvanec prišel, ako bi moral v pozvani tožbi svojo pravico utemeljevati. Izpovedbe prič so dognale, da je voda z občinskega pota napeljal na svoje travnike oni, kedor je prvi prišel — med drugimi tudi — toženec. Toženca je torej smatrati upravičencem, oziroma soupravičencem gledé prepirne pravice, ker se nahaja v njeni faktični posesti. Vsled tega je pa očitno, da je nasproti njemu pozivna tožba nedopustna in da jo je prvi sodnik po vsej pravici zavrnil moral. V formalnem oziru je treba pripomniti, da ne zamore napačna rešitev tožbe kratiti tožencu procesualne pravice, da odgovarja (to je da vloži odgovor) na pozivno tožbo, če prav je pripustil, da je postal tožbeni odlok formalno pravomočen. Ugovor, da je toženec prepozno vložil odgovor, ni utemeljen, ker se je spustil tožitelj v pravdo, ne da bi zahteval inrotulovanja.

V svojih izvenrednih revizijskih pritožbah sklicuje se tožitelj na okolnost, da so priče dokazale, da je toženec le vicijozen posestnik, ker je izvajal služnost zgolj »clam, vi« oziroma »precario«, da ga torej ni smeti kot tacega pravno ščititi.

Najvišje sodišče potrdilo je z rzsodbo z dne 31. januarija 1894, št. 1128 višjesodno naredbo iz le-teh

r a z l o g o v :

Odklonitev tožbenega zahtevka je utemeljena kakor v stvari sami, tako tudi v zakonu, to tembolj, ker ne gre razmotrivati v tem postopku značaja posestne pravice, kakor jo je toženec gledé prepirnega napeljanja vode dokazal, in ker ni smeti toženca prisiliti, da dokaže močnejšo posestno pravico. Tožitelj zamore zgolj rednim pravnim potom prisiliti toženca, da opusti svoje zahteve gledé uživanja vode.

Dr. V. Foerster.

c) **Motena posest gonje.**

Okrajno sodišče v Šk. L. odbilo je v pravdni zadevi Janeza Š. iz Ž. proti Josipu K. od tam radi motenja posesti s pr. tožbeno zahtevo, glasečo se:

»Tožitelj nahaja se v zadnji, mirni in dejanski posesti pravice goniti živino na vodo po pešpoti na toženčevi vrtni parceli št. 1414 kat. obč. Ž. okrog hiše št. 37 v Ž., toženec ga je v tej posesti s tem motil, da je teden pred tožbo to pravdno progo pregradil tako, da se živina na vodo več goniti ne more, obsodi se torej, da ima dotično ograjo v toliko takoj odstraniti, da bode mogoče tožitelju po napominani progji živino goniti na vodo ter se v prihodnje proti globi za vsak prestopok vzdržati vsacega jednacega motenja tožitelju pristoječe posesti.

Razlogi:

Toženec Jožef K. kupil je l. 1893. na javni izvršilni dražbi zemljišče vl. št. 243 kat. obč. Ž., h kateremu spada tudi mej drugimi parcelami vrt ali travnik s sadnim drevjem parc. št. 1414. Ta parcela meji do okrajne ceste. Lastnik in posestnik tega zemljišča bil je od leta 1891. dalje Jurij B. iz Ž. hiš. št. 27, kateremu je tožitelj Janez Š. tast in ob jednom lastnik sosedne hiše št. 26. Pred letom 1891. bila je več let tožiteljeva žena Katra Š. lastnica zemljišča vl. št. 243 kat. obč. Ž. ali hišne št. 27; gospodaril pa je na obeh posestvih hiš. št. 26 in 27 tožitelj Janez Š. Parceli števil. 1414 sedaj toženega, in 1463 tožiteljeva sta vrta oziroma travnika s sadnim drevjem, ki mejita na potok Ž. Zaslišalo se je priče in dognalo se je, da se je za časa tožiteljevega gospodarjenja na hišah št. 26 in 27 do leta 1891. pasla in gonila na vodo k potoku Ž. po obeh parcelah št. 1414 in 1463 vse po čez izpuščena živina in ne na vrvi. Tako godilo se je tudi, ko je bil Jurij R. gospodar zadnji 2 leti. Prilikom ogleda konstatovano se je tudi, da je pravdna proga, po kateri hoče tožitelj svojo živino goniti na vodo k potoku Ž. zelo ozka, zapuščena steza za pešce, kjer raste velika in gosta trava, ki ni pohojena in ne poteptana; sme se torej trditi, da letos nihče ni po stezi hodil, še manje pa gonil živino. Tudi se je konstatovano in mora vsak preprost človek uvideti, da je veliko bližje tožiteljevo živino na vodo goniti bodisi iz hleva hiše št. 26 ali pa s pašnikov nad praznim hlevom, ležečih

naravnost po poti na parceli št. 1463 nego pa iz hleva hiš. št. 26 okoli hiše št. 27 čez parcelo št. 1414 oziroma po pravdni progi na tisti in zopet nazaj okolu hiše št. 27 v hlev hiše št. 26. — Da je tožitelj lani, leta 1891. in vsa prejšnja leta bil posestnik pravice goniti živino po pravdni progi na vodo k potoku Ž., ni nobena potrdila, nasprotno pa je dognan s pričami popolen dokaz, da je tožiteljeva živina po parceli št. 1414, kar čez in čez vse križema in ne samo in izključljivo po pravdni črti na vodo hodila. Ker torej tožitelj ni dokazal, da je zadnji posestnik pravice goniti svojo živino po na parceli št. 1414 nahajajoči se ozki stezi, ga toženec s tem, da je teden dni pred tožbo svoj travnik parc. št. 1414 ogradil proti okrajni cesti zadevno pešpot nikakor ni v prepirni posesti motil, marveč le svojo posest varoval, tako pa se je morala po §-u 45. ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak., ker o moteni posesti ni govora, odbiti nedokazana in povsem neutemeljena tožbena zahteva.

Tožitelj vložil je rekurz zoper ta konečni odlok in višje deželno sodišče je ugodivši rekurzu z odločbo z dne 9. avgusta 1893, št. 7966 razsodilo po tožbenem zahtevku.

Razlogi.

Kakor je uže I. sodnik konštatoval, dokazano je po zaslišanih pričah, da je tožitelj osobito tudi leta 1891, in 1892. gonil svojo živino čez travnik parcela št. 1414 na vse strani na vodo k potoku, bodisi, da je njegova živina sama ondi hodila, bodisi, da jo je dal tožitelj po svojih pastirjih tja goniti. Vsled tega smatrati je kot gotovo, da je tožiteljeva živina ob takih prilikah vsekako stopala tudi po sporni stezi. Slednjo okolnost so tudi izrecno potrdile priče. Kakor stvari stoje, so se navedena posestna dejanja godila z vednostjo lastnika in posestnika Jurija R. Na podlagi tega pa se mora smatrati, da se tožitelj nahaja v zadnji dejanski posesti pravice živino goniti čez parcelo št. 1414. Konštatovanje v sodnem ogledu, da na sporni progi ni najti sledu živinogonje, nego da raste ondi bujna trava, je pa nerelevantno, ker tožitelj sam trdi, da goni živino po sporni progi le za časa paše. Ker toženec pripozna, da je proggo on zagrabil, in ker je v očigled dokazani pravni posesti tožiteljevi to dejanje kvalifikovati kot turbacijo, bilo je konečni odlok spremeniti in ugoditi tožbeni zahtevi.

Zoper višjesodno odločbo vložil je toženec revizijski rekurz. Najvišje sodišče pa je ta rekurz zavrnilo in z naredbo z dne 19. septembra 1893. št. 11015 potrdilo višjesodno odločbo po njeni stvari in zakonu ustrežajočih utemeljevanjih, katerim je dodalo še sledeče razloge:

Višjesodni izrek prav jasno in popolnoma določno označuje pot, gledé katere je ščititi tožitelja o njegovi posesti pravice živino goniti. Brez pomena je torej, od kod in od katere odhodne točke goni tožitelj svojo živino na in po imenovani poti. Uvaževati je tudi, da tožitelj uže dolgo časa goni ondi svojo živino in je s tem trajajočim izvrševanjem gonje nedvombeno izrazil svojo voljo, isto kakor svojo pravico izvrševati, vsled česar je v smislu §-a 312. obč. drž. zak. pridobil si posest napominane pravice. Zahteva tožiteljeva, ki meri le na gotovi in določeni del parcele št. 1414 kat. obč. Ž. je pa toliko bolj dopustna, ker je tožitelj dokazal, da je dosihdob živino gonil črez ves travnik parc. št. 1414. Zaradi tega se toženec nikakor ne more žaljenega čutiti s tem, da je tožitelj omejil svojo zahtevo le na sporno stezo. Tožiteljevi dobro pridobljeni pravni posesti se pa sodna pomoč zaradi tega še ne more odreči, ker toženec o tej posesti dosihdob nobene vednosti ni pridobil si ali pa, ker ni razvidna v javni knjigi nobena taka služnost tožitelju na korist; kajti tukaj gre le za varnost zadnje dejanske posesti in je tožitelj uže v posesti napominane živinogonje nahajal se, ko je toženec stoprav pridobil posest travnika parcele št. 1414 kat. obč. Ž.

Dr. J. K.

d) Za čas, dokler sme kupec zadržavati kupnino, ker prodajalec ni izpolnil kupne pogodbe, mu tudi ni treba plačevati zamudnih obrestij od kupnine.

Dne 11. januarija 1890. l. prodala je Ana R. Francetu V. nekatere parcele svojega zemljišča vl. št. 2 kat. obč. Kr. in vl. št. 2 kat. obč. za 1773 gld. Kupec France V. je takoj prevzel zemljišče ter obljubil, da bode polovico kupnine plačal do 15. januarija 1890. l. drugo polovico pa do sv. Jurija 1890. l., prodajalka Ana R. pa je obljubila kupcu, da bode do tistega časa izbrisala vsa pri prodanih parcelah vknjižena bremena. Takrat, o sv. Juriju 1890. l., morali bi stranki sestaviti tudi pismeno kupno pogodbo. Do dogovorjenega časa pa niti prodajalka Ana R. ni izbrisala vknjiženih bremen, niti

kupec France V. ni plačal ostale kupnine. Ana R. je vsled tega tožila kupca Franceta V., da ji mora plačati ostalo kupnino. Druga in tretja instanca sta razsodili, da kupcu Francetu V. ni treba druge polovice kupnine poprej plačati, dokler prodajalka Ana R. ne izbriše vknjiženih bremen.¹⁾

Še le z odlokom z dne 5. januarija 1893, št. 97 izbrisala je prodajalka Ana R. vknjižena bremena in se je odlok vročil kupcu Francetu V. dne 20. januarija 1893. l.

S tožbo de pr. 7. februarja 1893, št. 1974 tožila je prodajalka Ana R. vnovič kupca Franceta V., da ji mora v 14 dneh plačati drugo polovico kupnine 886 gld. 50 kr. in 5% obresti od 24. aprila 1890. l. naprej.

Mestno del. okrajno sodišče v C. je z razsodbo z dne 20. avgusta 1893, št. 13057 tako-le razsodilo:

Toženec France V. mora tožiteljici Ani R. vsled ustne dne 11. januarija 1890. l. sklenjene kupne pogodbe v 14 dneh plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. proti temu, da podpiše tožiteljica dogovorjeno kupno pogodbo. Gledé 5% obrestij od kupninskega ostanka 886 gld. 50 kr. od 24. aprila 1890. l. naprej se tožbena zahteva zavrača ter mora tožiteljica v 14 dneh povrniti tožencu pravdne troške, sicer bi jo zadela rubežen.

Razlogi:

Ker je toženec pripravljen plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. in se brani samo plačati zahtevane obresti, treba je v tej pravdi soditi jedino le o tem, ali mora toženec plačati obresti od kupninskega ostanka 886 gld. 50 kr. od 24. aprila 1890 l. naprej ali ne. To vprašanje mora se pa zanikati. Zakon ne določuje, da bi se moral ostanek kupnine obrestovati. Prodajalec more torej obresti od kupnine le tirjati, ako so bile dogovorjene, ali pa, ako je kupec gledé plačila v zamudi. (§a 1333. in 1334. obč. drž. zak.) Tožiteljica sama ne trdi, da bi se bile pri pogodbi dogovorile obresti za ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. marveč sledi iz pravnih govorov da zahteva tožiteljica obresti kot zamudne obresti. Pretresovati je torej treba vprašanje, jeli toženec v zamudi ali ne. Iz razsodeb, (katere omenjamo v uvodu, objavljene v št. 12. »Sl. Pravnika« l. 1892.) sledi, da mora toženec ostalo kupnino še le takrat plačati, kedar bodo

¹⁾ Glej »Slovenski Pravniki« št. 12. iz leta 1892. str. 365.

prodana zemljišča čista vseh bremen. Tožiteljica je namreč še le takrat izpolnila dolžnosti kot prodajalka, ko je kupcu omogočila, da se vpiše kot lastnik neobremenjenega kupljenega zemljišča. Iz razprave je razvidno, da se je tožiteljica branila podpisati kupno pogodbo, akoprav jej je toženec ponudil ostanek kupnine 886 gld. 50 kr. samo radi tega, ker jej ni hotel plačati tudi zahtevanih obrestij od 24. aprila 1890. l. naprej. Tožiteljica pa ni bila upravičena, zahtevati teh obrestij. Toženec z ozirom na preje omenjene razsodbe in določila §-ov 1606. in 1052. obč. drž. zak. ni bil v zamudi, torej tudi ni bil dolžan plačati zamudnih obrestij. Iz pravnih govorov je dalje razvidno, da tožiteljica celó proti temu ni hotela podpisati kupne pogodbe, da bi jej plačal toženec ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. in da bi si pridržala pravico, da bode za obresti posebej tožila. Radi tega tudi tožiteljica od 20. januarja 1893. l. naprej ne more zahtevati zamudnih obrestij, vsaj ni toženec v zamudi, marveč le tožiteljica, ki še dozda ni podpisala kupne pogodbe. Toženec je torej dolžan plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. pa le proti temu, da podpiše tožiteljica dogovorjeno pismeno kupno pogodbo. Tožbena zahteva gledé obrestij pa se mora zavrniti, ker toženec še ni v zamudi. Troške mora tožiteljica tožencu povrniti, ker je propadla gledé zahtevanih obrestij, ker ji je toženec kupnino hotel plačati in le tožiteljica ni hotela podpisati pogodbe.

Vsled tožiteljicine apelacije je višje deželno sodišče v G. z razsodbo de int. 21. decembra 1893, št. 21332 predrugáčilo razsodbo prve instance in razsodilo:

Toženec France V. mora vsled ustne, dne 11. januarija 1890. l. dogovorjene kupne pogodbe tožiteljici Ani R. v 14 dneh plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. in 5°/₃ obresti od 24. aprila 1890. l. proti temu, da podpiše tožiteljica dogovorjeno pismeno kupno pogodbo in vse troške 1. in 2. instance.

Razlogi.

Ker se proti razsodbi prvega sodnika gledé tega, da mora toženec plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr., nobena stranka ni pritožila, ni treba razsodbe prvega sodnika v tem oziru pretresovati, ter mora le-ta v tem oziru ostati nepremenjena. Gledé obrestij in troškov je pa tožiteljčina pritožba utemeljena. Da je bil toženec vsled ustne dne 11. januarija 1890. l. dogovorjene kupne pogodbe

dolžan plačati polovico kupnine 886 gld. 50 kr. do sv. Jurija 1890. l., o tem ni prepira. Istotako ni prepira o tem, da je toženec takoj prevzel dejansko posest in užitek kupljenih zemljišč in da druge polovice kupnine, katero bi bil moral plačati do 24. aprila 1890. l., ni bil plačal, radi tega ne, ker tožiteljica ni izpolnila svoje dolžnosti, vsled katere bi bila morala izbrisati bremena vknjižena na prodanih parcelah. Dokazano je, da je tožiteljica med tem z odlokom z dne 5. januarija 1893. l., torej še predno je tožila, izbrisala vsa bremena in na ta način storila svojo dolžnost. Ravno vsled tega je toženec z izpodbijano razsodbo tudi obsojen, da mora plačati še ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. Tožbena zahteva gledé 5% obrestij od 24. aprila 1890. l. naprej pa se je bila odbila. Toda ta izrek ni utemeljen. Vsled §-a 1064. obč. drž. zak. veljajo določila §-a 1050. obč. drž. zak. tudi pri kupni pogodbi. Po §-u 1050. obč. drž. zak., ima prodajalec od dneva, ko bi se mu morala po dogovoru izročiti kupnina, tudi užitek te kupnine ravno tako, kakor ima kupec užitek prodane stvari od onega dne, ko bi se mu morala po dogovoru izročiti stvar. Užitek kupnine so pa ravno zakonite obresti. Ker sta stranki dogovorili, da mora kupec drugo polovico kupnine plačati do 24. aprila 1890. l. je gotovo upravičena tožiteljčina zahteva, da ji mora toženec od te svote plačati 5% obresti od 24. aprila 1890. l. naprej in to tembolj, ker je imel toženec ves ta čas tudi užitek kupljenih posestev. Ako bi torej tožencu ne bilo treba plačati obrestij, obogatil bi se na tožiteljčine troške, ker bi prodajalka ne dobila popolne jednake vrednosti tega, kar je ona dala tožencu. Te dolžnosti ne more toženca rešiti okolnost, da tožiteljica do dneva pogojenega plačila, t. j. do 24. aprila 1890. l., ni zadostila svoji dolžnosti in ni izbrisala vseh bremen. Toženec smel je vsled tega za svojo varnost zadržati dogovorjeno odplačilo z užitkom vred t. j. kupnino in obresti, toliko časa, dokler je izpolnila tožiteljica svojo dolžnost. Zdaj pa toženec nima več vzroka, zadržavati popolno odplačilo, t. j. ostalo kupnino z obrestmi vred, ker je tožiteljica svoji uže omenjeni dolžnosti zadostila, predno je vložila tožbo. Izpodbijana razsodba morala se je torej gledé obrestij predružačiti in tožbeni zahtevi se je moralo popolno ugoditi. Ker je tožiteljica popolnoma zmagala, mora ji toženec tudi povrniti vse troške.

Proti tej razsodbi vložil je toženec revizijo, vsled katere je najvišje sodišče razsodbo druge instance z razsodbo z dne 21. februarja 1894, št. 2059 predrugačilo in razsodilo:

Toženec France V. mora tožiteljici Ani R. vsled ustne dne 11. januarja 1890. l. dogovorjene kupne pogodbe v 14 dneh plačati ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. in 5% obresti od 21. januarja 1893. l. naprej proti temu, da tožiteljica podpiše dogovorjeno pismeno kupno pogodbo in mora vsaka stranka sama trpeti vse svoje troške.

Razlogi.

Ker se toženec proti višjesodni razsodbi pritožuje samo glede izreka o obrestih in troških, mora omenjena razsodba v vseh ostalih točkah ostati nespremenjena. — Toženčeva revizijska pritožba je deloma upravičena. Tožiteljica zahteva od toženca zamudne obresti od ostale kupnine 886 gld. 50 kr. za čas od 24. aprila 1890. l. naprej. Zamudne obresti se pa smejo uže po svojem pojmu zahtevati še le od tistega dneva naprej, ko je dolжник v zamudi gledé plačila (»in mora«). Po dogovorjeni ustni kupni pogodbi bi bil moral toženec plačati res ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. do 24. aprila 1890. l. Razsodbe (ki so se preje omenile) določile pa so, da je smel toženec takrat plačilo zadržavati, ker tožiteljica ni izpolnila svoje dolžnosti, ker namreč ni izbrisala na prodanih zemljiških vknjiženih bremen. Toženec je bil še le takrat dolžan plačati ostalo kupnino, ko je bil obveščen, da je tožiteljica zadostila svoji omenjeni dolžnosti, to je dne 20. januarja 1893. l. — Toženec je to tudi sam priznal, ko se je dne 29. januarja 1893. l. sešel s tožiteljico ter ponujal ostalo kupnino 886 gld. 50 kr. in 5% obresti od 20. januarja 1893. l. naprej. Tožiteljica se je takrat branila vsprejeti ponujano svoto in podpisati pismeno kupno pogodbo. Toženec bi bil torej moral v smislu §-a 1425. obč. drž. zak. položiti ta znesek pri sodišči, ako ni hotel za naprej plačevati zamudnih obrestij. Ker tega ni storil, mora plačati zamudne obresti. Gledé obrestij za dobo od 24. aprila 1890. l. do 20. januarja 1893. l. morala se je torej potrditi razsodba prve, gledé obrestij od 21. januarja 1893. l. naprej pa razsodba druge instance. Gledé troškov ozirati se je na to, da se je skoro cela pravda sukala okoli tožiteljicine zahteve, naj ji toženec plača 5% obresti od ostale kupnine 886 gld. 50 kr. za čas od 24. aprila 1890. l. do plačila. Ker

se je ta tožiteljčina zahteva za dobo od 24. aprila 1890. l. do 20. januarija 1893. l. torej blizo za tri leta odbila, tožiteljici ni moči prisoditi troškov. Pa tudi toženec ne more tirjati troškov, ker svote 886 gld. 50 kr. in 5% obresti od 21. januarija 1893. l. naprej ni položil pri sodišči ter je na ta način tožiteljico prisilil, da ga je morala tožiti, ker je torej v pravdi deloma propadel. Stvarno in zakonito utemeljen je torej izrek, da mora vsaka stranka sama trpeti vse svoje troške.

Dr. Hrašovec.

e) Pravica kolovoza za poljedelske namene se ne sme razširiti na merkantilne vožnje (§ 484. obč. drž. zak.)

(Konec.)

Reviziji tožiteljevi ugodilo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 27. julija 1892, št. 8227 ter rzsodilo

Toženec B. pripoznati mora, da je tožiteljevo zemljišče št. 69 kat. obč. H. prosto služnosti kolovoza gledé izvaževanja kamenja, peska in šote v merkantilne namene, da nima pravice voziti črez parcelo št. 244 kat. obč. H. kamenje, pesek in šoto do okrajne ceste v merkantilne namene, ter mora to opustiti, sicer bi se mu naložila za vsak slučaj globa. — Tožitelju prisodilo se je $\frac{3}{4}$ tožbenih in pravnih in $\frac{1}{2}$ revizijskih troškov.

Razlogi.

Po pravici izrekli sta obe nižji instanci, da si je toženec pridobil gledé svoje parcele št. 358 služnost kolovoza črez tožiteljevo parcelo št. 244 potom priposestovanja. A brez pravice smatra prvi sodnik služno zemljišče prostim tudi služnosti kolovoza gledé navadnih poljedeljskih pridelkov, če ugodi povsem tožbenemu zahtevku, ne da bi razločeval namen voženj, — kateri je v predležčem slučaju velevažnega pomena. Vsled kulturnega svojstva gospodujočega sveta, kakor se je dognalo po dokazovanji, namreč ni po vsem izključeno, da se mora tudi pri navadni rabi zemljišča včasih izvažati kamenje, pesek, les, šota i. t. d, kakor so to tudi potrdile nekatere toženčevih prič posebno K. in D. — Služnost v namen kmetijstva se ne brani tožencu. Tožitelj priznava temveč

v svoji reviziji izrecno, da ima toženec pravico, v poljedeljske namene voziti po prepirnem svetu. Ni torej prav, če se tožbenemu zahtevku povsem ugodí. Drugače je seveda z vožnjami v merkantilne namene, ki so bile povod tej pravdi. Po dolgi vrsti prič, po sodnem ogledu in po izvedencih dokazano je, da ni bilo jame za gramoz, takrat, ko se je gradila železnica, temveč da se je napravila šele pred 13. do 14. leti, ter da so se takrat vršile navadne kmetijske vožnje, kakor so bile potrebne za navadno uživanje takrat z drevjem obraščenega travnika. Ta kolovoz izgublja pa popolnoma prvotni značaj poljske poti, katerá je bila večinoma poraščena s travo in se je kosila, odkar se vozi po njem s težkimi vozovi, vsled česar se mora posipati, in ima sedaj povsem obliko ceste in se je vsled posipanja tudi razširil. Doba, odkar se pot rabi na ta način, pa ni tako dolga, da bi zadoščala za priposestovanje. — Če se pa opira pridobitev služnosti na priposestovanje, more za obseg te pravice merodajen biti le način, kako se je izvrševala služnost začetkom priposestovanja. — To sledi iz §-a 484. obč. drž. zak., kateri določa, da se ne smejo razširjevati služnostne pravice, temveč utesnjevati z ozirom na bistvo in namen ustanovitve. Služnemu zemljišču se torej ne sme breme oteževati, temveč, če le mogoče, se mora olajšati bolj in bolj. Na podlagi tega nazora reči se mora torej, da je po tožencu nekaj let izvrševana raba prepirnega pota za vožnjo s peskom, kamenjem i. t. d. v merkantilne namene razširjevanje služnostne njegove pravice, ker škoduje — kakor je samo ob sebi umevno in kakor sta tudi izvedenca izrešla — služnemu svetu bolj, kakor preje in ker je torej za njegovega lastnika težje breme, kakor je bilo preje, ko se je vozilo le bolj redkokrat in z lahkimi tovari. Po pravici upira se torej tožitelj proti takemu razširjevanju prejšnje pravice, čemur ne nasprotuje pogodba z dne 18. avgusta 1870. l. Takrat se je sicer res govorilo o neomejeni pravici kolovoza, a to le z ozirom na takratne gospodarske razmere parcele št. 358, na kateri še ni bilo jame za gramoz. Toženec pa ni dokazal, da se je takrat v mislih imela tudi prememba v rabi gospodujočega sveta na škodo služnemu. — To opravičuje! da se je ugodilo tožbenemu zahtevku kar se tiče pravice kolovoza gledé merkantilnih voženj s šoto, kamenjem in peskom. Predrugáčiti je bilo torej nižjesodni rzsodbi. — Ker je tožitelj prodirl

z važnejšim delom svoje tožbe, prisoditi mu je bilo $\frac{3}{4}$ pravnih in $\frac{1}{2}$ revizijskih troškov.¹⁾ *Dr. Bisiak.*

¹⁾ V svoji v „Jur. Blätter“ št. 7 ex 1889 str. 82. priobčeni razsodbi z dne 13. decembra 1888, št. 13736 pravi najvišje sodišče izrecno, da se sme voziti s tovornimi vozovi v izvrševanje vozarske obrti, če se je pridobila služnost kolovoza za poljedeljske vožnje, ter se sklicuje v svojih razlogih, ki so skoraj jednaki s tu navedenimi razlogi višjega deželnega sodišča, tudi na § 493. obč. drž. zak. V razsodbi z dne 23. oktobra 1890 št. 12064 („Ger. Halle“ št. 29 ex 1890 str. 256. pa je najvišje sodišče razsodilo, da ne zakrivi motenja posesti oni, ki posuje z gramozom tu j svet, ki preje ni bil posut in na katerem mu pristoja pravica kolovoza in sicer z ozirom na § 483. obč. drž. zak., po katerem mora skrbeti za ohranitev in popravljanje služne stvari, kdor uživa služnostno pravico.

Kazensko pravo.

Tudi snemanje vsled sodiškega ukaza nabitega odloka smatrati bi bilo uradnim činom po smislu §-a 81. k. z.

Deželno sodišče v Ljubljani je z razsodbo z dne 15. novembra 1893, št. 12074 Antona L. krivim spoznalo hudodelstva javnega nasilstva po §-u 81. k. z., ker je občinskega slugo Ludovika Ž., zahtevajoč, naj takoj odstrani po njem vsled sodnega ukaza na stanovanje Antona L. pribiti sodni odlok, suval v prsi in pehal proti hiši nazaj, a tako se v §-u 68. k. z. imenovane osebe, ko je opravljala svojo službo, silovito lotil, da bi izsilil uradni čin.

Ničnostno pritožbo obtoženčevo zavrglo je najvišje sodišče z razsodbo z dne 16. februarija 1894, št. 15030 iz sledečih razlogov:

Ničnostna pritožba opira ničnostni razlog §-a 281., št. 10. k. pr. r. na trditev, da dejanje, h kateremu je hotel obtoženec prisiliti občinskega slugo Z., ne spada v pojem uradnega čina, kajti ni stvar občinskega sluga snemati take uradne spise, ki so se nabili zgolj v svrhu vročitve stranki; šlo bi se torej k večjemu le za hudodelstvo po §-u 98. lit. a) ali za prestopok zoper javne naprave po §-u 312. k. z. — A ničnostna pritožba nima prav. Občinski sluga sicer res ni smel v tem slučaju snemati listine, katero je bil vsled sodnega naročila nabil v svrhu vročitve obtožencu, akopram je priznati, da je isti v posebnih razmerah (n. pr. če se je v vročitvi zmotil ali mu je oblast ukazala) pač opravičen nabit odlok sneti. Baš v tem

pa, da je obtoženec s pretenjem hotel gosposkini organ prisiliti k dejanju nasprotujočemu zakonu in službeni dolžnosti njegovi, bistveno obstaja kaznivo dejanje obtoženčevo. Če bi se bil občinski sluga udal obtoženčevim pretnjam, značilo bi se nedvomno njegovo dejanje kot — akopram nepostaven — uraden čin; pravni čin vročitve bi bil razveljavljen, in obtoženec bi bil takoj opirajoč se na prisiljeno odstranitev nabitega odloka po gosposkini osebi, pobijal zakonito veljavnost vročitve. M.

Iz upravne prakse.

a) Kedaj so upravne določbe pravomočne? — V vsaki pritožbi do upravnega sodišča izpodbijati se sme veljavo naredeb (§ 6. odst. 1. zak. z dne 22. okt. 1875, št. 36. drž. zak. ex 1876).

C. kr. upravno sodišče je pritožbi A-ja proti odločbi upravnega odseka tržaškega mesta z dne 5. oktobra 1892, št. 28612 z odločbo z dne 23. novembra 1893, št. 3932 deloma ugodilo.

Razlogi:

Iz upravnih spisov se da posneti, da se je pritoževalec obvestil s plačilnim nalogom mestnega magistrata tržaškega z dne 27. aprila 1892, št. 17720, da znašajo gasilni troški požara v njegovi hiši št. 27 v »via della Madonina« dne 24. marcija 1892. l. 1336 gld. 60 kr., ter se je opozarjal, da mora v smislu §-a 23. gasilnega reda tekom 4 tednov plačati ta znesek pri mestni blagajnici. Po neoporekani navedbi vročil se je A-ju ta nalog dne 9. maja 1892. l. Dne 20. junija 1892. l. opominjal se je po drugem nalogu z dne 17. junija 1892, št. 1075, da mora plačati gasilne troške v znesku 1336 gld. 60 kr. v 14 dneh, sicer se bi po preteku te dobe pričelo takoj z izvršilom.

Proti obema dekretoma pritožil se je z dne 4. julija 1892. l. do upravnega odseka tržaškega mesta. Le-ta zavrnil je pa dotični rekurz z izpodbijano odločbo z dne 5. oktobra 1892, št. 28612. Odbil se je pa rekurz v prvi vrsti z ozirom na zamujeni rok, češ, da se je po plačilnem nalogu mestne blagajne z dne 17. junija 1892, št. 1075 vršil uže prvi korak v iztirjanje predpisanega zneska,